

שתי משניות ליום

משנה שלמה

יו"ל ע"י משנה שלמה

העמותה להנחלת אהבת התורה
ואהבת ישראל (ע"ר)

מס' עמותה: 580553329

משנה שלמה עמותה
להנחלת אהבת התורה
ואהבת ישראל (ע"ר)טל': 052-5802345 מייל: mishna.shlema@gmail.com
כתובת: עין שמש 23 גני תקווה 55900פרויקט שתי משניות ליום - לעילוי נשמת
הרה"ק רבי אברהם מתתיהו ב"ר מנחם נחום זצוק"ל כ"ק אדמו"ר מסטפנט
הרה"ק רבי חיים זאנוויל ב"ר משה זצוק"ל כ"ק אדמו"ר מריבניץ

"תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא שנאמר: "הליכות עולם לו"
אל תיקרי הליכות אלא הלכות". - רש"י: הלכות - משנה וברייתא. הלכה למשה מסיני.

הלימוד היומי לעילוי נשמת

הראשון לציון הרב אליהו בקשי דורון ב"ר בן ציון זצ"ל

משנה ב'

משנה זו היא המשך המשנה הקודמת ומלמדת המשנה

רבינו עובדיה מברטנורא

אומר אני אף בערכין כן. אילו מתרמי אף בערכין דומיא דקרבנות, הוי בקרבנות. דהא דאמרת דערכין אינן בקרבנות. משום דלא דמו אהדדי, דמפני מה עני שהעריך עשיר נותן ערך עני לפי השג יד, לפי שאין העשיר חייב כלום, ולא דמי למצורע.

וזה שאמר על העשיר, לא נתכוין אלא לפי מדת שנותניו של עשיר שפחותים או יתרים על שנותניו שלו, הלכך נדון בהשג יד. אבל עשיר שאמר ערכי עלי דהוי חייב ערך שלם, דומיא דמצורע (עשיר) ושמע העני ואמר מה שאמר זה עלי, נותן ערך עשיר.

הכי גרסינן היה עני והעשיר או עשיר והעני משלם ערך עשיר. היה עני והעשיר קודם נתינה, משלם ערך עשיר, אשר תשיג יד הנודר אמר רחמנא, והרי ידו משגת. עשיר והעני נמי תשיג יד הנודר כתיב, והרי היתה משגת בעת שנדר.

רבי יהודה אומר אפילו עני והעשיר חוזר והעני נותן ערך עשיר. דכתיב (ויקרא כ"ז) "ואם מך הוא מערכך", עד שיהא במכותו מתחלתו ועד סופו. ואין הלכה כרבי יהודה.

אָבֵל בְּקִרְבָּנוֹת אֵינוֹ כֵּן כלומר שבקרבנות כאשר באים לקבוע איזה סכום צריך הנודר לשלם הולכים אחר הנדר ולא אחר הנודר כמו שלמדנו בערכין*. עתה מביאה המשנה דוגמא למה שלמדה ברישא **הָרִי שְׂאֵמֶר: קִרְבָּנוֹ שֶׁל מִצְרַע זֶה עָלַי** אם אדם נדר להביא קרבן של מצורע פלוני שנטהר **אִם הָיָה מִצְרַע עָנִי** אם אותו מצורע היה אדם עני - **מִבֵּיא הַנּוֹדֵר קִרְבָּן עָנִי** היינו צריך להביא את הקרבנות שמביא עני לטהרתו שהם כבש אחד לאשם, ושתי תורים, או שני בני יונה, אחד לעולה ואחד לחטאת, ואם היה המצורע אדם **עֹשֶׂיר - מִבֵּיא הַנּוֹדֵר קִרְבָּן** קרבנות מצורע לפי מה שצריך להביא אדם **עֹשֶׂיר** שהם שני כבשים וכשבה, כלומר שמביא הנודר לפי היכולת הכספית של בעל הקרבן ולא כמו בערכין שהולכים לפי היכולת הכספית של הנודר. **רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אָנִי: אֶף בְּעֶרְכִּין כֵּן** כלומר בזמן שעניין הערכין דומה לעניין הקרבנות, אף דין הערכין הוא כדין הקרבנות, ומה שלמדנו בדוגמא שדינם שונה הוא בגלל שמדובר בשני מקרים שונים. עתה מסביר רבי את השוני של שני המקרים **וְכִי מִפְּנֵי מָה עָנִי שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶת הָעֹשֶׂיר נוֹתֵן עֶרֶךְ עָנִי שְׂאֵין הָעֹשֶׂיר חַיֵּב כְּלוּם** שכן מדוע העני שהעריך את העשיר משלם לפי היכולת הכספית של העני, לפי שהעשיר שהעריכו אותו לא חייב לשלם כלום אלא רק העני שהעריך חייב בתשלום, לכן משלם לפי ערך עני, מה שאין כן בקרבנות שאם המצורע הוא אדם עשיר חייב הוא להביא בעצמו קרבנות לפי אדם עשיר ולכן אדם שאמר שיביא קרבנות כמו מצורע עשיר חייב להביא קרבנות כפי שחייב המצורע עצמו להביא. **אָבֵל** במקרה שעניין הערכין דומה לעניין הקרבנות יהיה דינם שווה, כגון **הָעֹשֶׂיר** אדם עשיר **שְׂאֵמֶר: על עצמו עֶרְכִּי עָלַי** היינו שנדר להביא את הערך של עצמו לפי מה שקצוב בתורה, **וְשָׁמַע הָעָנִי וְאָמַר: מָה שְׂאֵמֶר זֶה עָלַי** היינו שקיבל העני על עצמו לשלם את אותו הערך שנדר העשיר - **נוֹתֵן** צריך לשלם העני לפי **עֶרֶךְ עֹשֶׂיר** כלומר שצריך לשלם העני את אותו הסכום שנדר העשיר, יוצא שדין ערכין ודין קרבנות שווה**. **הָיָה הַמַּעֲרִיךְ עָנִי** בזמן שהעריך **וְהָעֹשֶׂיר** ואח"כ נעשה עשיר בטרם ששילם את מה שנדר, **אוֹ עֹשֶׂיר** שהיה האדם עשיר בזמן שהעריך **וְהָעָנִי** ואח"כ נעשה עני עוד בטרם ששילם את הנדר - **נוֹתֵן עֶרֶךְ עֹשֶׂיר** בשני המקרים הנ"ל צריך לשלם הנודר לפי ערך אדם עשיר, לפי שנאמר "על פי אשר תשיג יד הנודר יעריכנו הכהן" ומכאן למדים שבין אם היתה לנודר יכולת לשלם ערך מלא בזמן שנדר (עשיר שנעשה עני) ובין אם היתה לו יכולת לשלם ערך מלא בזמן שבא לשלם (עני שנעשה עשיר), מכל מקום צריך לשלם הוא לפי ערך עשיר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶפְלוּ** היה **עָנִי** בשעה שהעריך **וְהָעֹשֶׂיר** ואח"כ נעשה עשיר, **וְחָזַר וְהָעָנִי** וחזר להיות עני עוד בטרם ששילם את נדרו - **נוֹתֵן עֶרֶךְ עֹשֶׂיר** צריך לשלם לפי ערך עשיר, ובגמרא מבואר טעמו של רבי יהודה, לפי שכתוב "ואם מך הוא מערכך" ומכאן למדים שמשלם הוא ערך עני רק אם היה עני מתחילת המעשה עד סופו, אך אם באמצע נעשה עשיר, יוצא הוא מדין ה'מד' שעליו דיברה התורה שיש על הכהן להעריך כמה יכולת יש בידו לתשלום נדרו.

*שאם הנודר הוא עני משלם לפי עני ואם הנודר עשיר משלם לפי עשיר.

לעילוי נשמת

מורי ורבי הרה"ק יצחק יגן ב"ר יעקב ורחל זצוק"ל
מור"ר אבי דוד שלום ב"ר שלמה דב וברכה שיפמן ע"ה
הרבנית פעריל דבורה ע"ה בת הרב ישראל צבי יאיר
מרת חיה רויזא בת מוה"ר נטע צבי שלזינגר ע"ה

לקבלת המשנה היומית למייל או לווצאפ ולהנצחות

ניתן לשלוח מייל לכתובת: mishna.shlema@gmail.com

או לשלוח הודעה לנייד: 052-5802345 או: 053-4287288

**ומבואר ברמב"ם שרבי לא חולק על חכמים אלא בא להסביר את דבריהם, שבקרבנות אם אמר אדם קרבנו של מצורע זה עלי, אזי אם המצורע הוא אדם עני מביא קרבן עני, ואם היה המצורע עשיר מביא קרבן עשיר, ואפילו שהנודר הוא עני. ובערכין אם עני העריך עשיר משלם לפי מה שידו של העני משגת לשלם, ובא רבי ומוסיף שפעמים אף בערכין הדין הוא כמו בקרבנות, כגון במקרה בו עשיר אמר שערכו עליו ואמר אדם עני שהוא נודר להביא מה שנדר העשיר, צריך העני לשלם את הסכום שנדר העשיר, שזהו בעצם אותו הדין כמו בקרבנות, והכלל הוא, אם עניין הערכין דומה לעניין הקרבנות דינם שווה, אך אם מדובר בשתי מקרים שונים אף דינם שונה.

רבינו עובדיה מברטנורא

אפילו אביו מת. בשעה שנתחייב זה בקרבן היה אביו גוסס ונוטה למות, ומת וירש ממנו רבוא קודם שהביא קרבנו, אינו מביא אלא קרבן עני, כמו שהיה בשעה שנתחייב בקרבן.

ספינתו בים. לא שהיתה ספינתו טעונה מסחורות שלו ברבוא, דא"כ עשיר הוא. אלא שהיתה ספינתו מושכרת לאחרים בריבוא שכר, והוא אין בידו אלא אותה ספינה. ומשום שכרה לאו עשיר הוא, דאין שכירות משתלמת אלא בסופה, ונמצא שעבשיו עני הוא. ומשום הספינה עצמה לאו עשיר הוא, דהאי תנא סבר כמאן דאמר לקמן שאם היה המעריך חמר נתן לו הכהן חמורו ואינו נוטלו להקדש, ואם היה איכר מניח לו צמד בקרו דהיא פרנסתו, והכי נמי מניח לו ספינתו.

משנה ג'

אֶבֶל בְּקִרְבָּנוֹת אֵינוֹ כֵּן כלומר שבקרבנות אין הדין כמו בערכין*, היינו שבקרבנות כשבאים לקבוע איזה קרבן מביא המצורע שנטהר כלומר האם מביא קרבן של עני, או קרבן של עשיר, הולכים לפי זמן הבאת הקרבן כלומר שבין שהיה הנטהר עני והעשיר ובין שהיה עשיר והעני מביא קרבן לפי מצבו הכספי בזמן הבאת הקרבן, אם הוא עני מביא קרבן עני, ואם הוא עשיר מביא קרבן עשיר. **אֶפְלוּ אָבִיו מֵת וְהֵנִיחַ לוֹ רְבּוּא** ואפילו אם אביו של הנודר העני גוסס ונוטה למות ועומד להוריש לבנו העני עשרת אלפים זוז, או אם **סְפִינְתּוֹ בַּיָּם וּבָאוּ בְּרִבּוּאוֹת** היינו שיש לאותו נודר עני ספינה שהוא משכיר לאחרים ובעוד זמן יקבל הוא את דמי השכירות שהם עשרת אלפים זוז** - **אֵין לְהַקְדִּישׁ בָּהֶן כָּלוּם** יש מפרשים שפיסקה זו חוזרת לדבר על דין ערכין, והיא מלמדת שכאשר הכהן צריך להעריך את מצבו הכספי של הנודר, כדי לקבוע כמה צריך הנודר העני לשלם בעבור נדרו, אין הוא ממתין עד שימות האב והנודר יקבל את הירושה וכן אין הוא ממתין עד שהנודר יקבל את דמי השכירות בעבור הספינה שהשכיר, אלא הוא מעריך את הנודר מיד ולא ממתין לכסף שאמור להגיע לנודר בעתיד. ויש מפרשים שפיסקה זו עוסקת גם בדין הקורבנות כהמשך למה שלמדנו ברישא, והיא באה ללמד שאם אדם עני נתחייב בקרבן מצורע בזמן שאביו נטה למות והוא עומד לקבל ירושה, או שהוא עתיד לקבל דמי שכירות על ספינה שהשכיר, בכל זאת מביא הוא קרבן של עני אע"פ שנעשה עשיר עוד בטרם שהביא קרבנותיו, שכן בזמן שהתחייב בקרבן היה הוא עני. ויש מפרשים שפיסקה זו מדברת הן על ערכין והן על קרבנות ושניהם שווים בדין זה.

*כמו שלמדנו בסיפא של המשנה הקודמת שאם היה עני והעשיר, או שהיה עשיר והעני מכל מקום מביא לפי ערך עשיר.

**ובגמרא מבואר שאין הכוונה שאביו מת כבר ואותו עני כבר קיבל את הירושה, שכן אז הוא כבר עשיר, ולכן המדובר כמו שביארנו שאביו נוטה למות וטרם עברה הירושה לבן, וכן במקרה של הספינה אין המדובר שיש לו ספינה שטעונה בסחורה בשווי של עשרת אלפים זוז, שכן במקרה כזה הוא נקרא עשיר ולא עני, ומוסיפה הגמרא ללמד שהספינה שבבעלותו לא הופכת אותו להיקרא עשיר, שכן הספינה היא כלי פרנסתו של הנודר והתנא במשנתנו סובר שאין ההקדש יכול לקחת בעבור תשלום הנדר את כלי פרנסתו של הנודר, כגון לקחת מחמר את חמורו, או לקחת מאיכר את כלי המחרשה שלו, שכן אלו כלים שמהם האדם מתפרנס, וכן הדבר גם בספינה עליה מדובר במשנה שהיות וממנה מתפרנס הנודר אין מחשיבים את הספינה כנכסיו של הנודר, ולכן אין הוא נקרא עשיר בגין בעלותו על הספינה.